

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

RL-Palvelut Oy kannattaa hankintalain muutoksia, jotka edistävät avointa kilpailua ja ehkäisevät hankintalain kiertämistä. Hallitusohjelman mukaiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä ovat perusteltuja, ja niiden toteutuminen on tärkeää myös jätehuollon alalla.

Julkisessa jätehuollossa kuntien omistamien in-house-yhtiöiden laajentunut toiminta on vähentänyt yksityisten yritysten mahdollisuuksia kilpailla tasapuolisesti. RL-Palvelut Oy pitää tärkeänä, että hankintalain muutokset ohjaavat markkinoita reiluun kilpailuun ja lisäävät yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksia jätehuollossa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankintojen huolellinen valmistelu ja markkinakartoituksen pakollisuus ovat olennaisia muutoksia, joita RL-Palvelut Oy tukee. On tärkeää, että kilpailutus toteutetaan aidosti avoimesti ja reilusti, eikä in-house-yhtiöitä käytetä keinona kiertää kilpailutusta.

Jätehuollon hankinnoissa markkinavuoropuhelulla ja huolellisella valmistelulla voidaan varmistaa, että kaikenkokoiset yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin. RL-Palvelut Oy katsoo, että hankintojen osiin jakaminen ja yhden tarjouksen tilanteessa kilpailutuksen uusiminen ovat tarpeellisia keinoja lisätä kilpailua ja varmistaa hankintojen tehokkuus.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

RL-Palvelut Oy kannattaa sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevaa 10 prosentin vaatimusta. Tämä estää tilannetta, jossa kunnat osallistuvat in-house-yhtiöihin vain minimaalisella omistusosuudella ja silti kiertävät kilpailutuksen. Kuten Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) raportit ovat osoittaneet, sidosyksiköiden toiminta ei ole aina ollut kustannustehokasta.

RL-Palvelut Oy kannattaa Kierrätysteollisuuden tekemään esitystä, että kohdasta 9.1 poistetaan esityksen riippuvuus muista esityksistä, ja sidosyksikön ulosmyyntirajan yhtenäistäminen 5 %:iin ja 500 000 euroon tulee toteuttaa hankintalain muutoksella. Sidosyksiköiden ulosmyyntirajan yhtenäistäminen 5 prosenttiin ja 500 000 euroon on myös perusteltu muutos. Tämä lisää markkinaehtoisuutta ja ehkäisee tilanteita, joissa kuntayhtiöt toimivat laajasti avoimilla markkinoilla yksityisiä yrityksiä vastaan.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Suomi on pk-yritysvetoinen maa, ja jätehuollon kilpailutuksen avaaminen tukee yrittäjyyttä, työpaikkojen syntymistä ja uusien palvelumallien kehittymistä. Hankintalain muutokset mahdollistavat markkinoiden monipuolistumisen ja vähentävät julkisen sektorin markkinoille aiheuttamaa epäreilua kilpailutilannetta.

RL-Palvelut Oy kannattaa Etelä-Savon Yrittäjien ja Suomen Yrittäjien esittämiä näkökulmia, joiden mukaan hankintojen tulee olla aidosti avoimia ja markkinoille pääsyn kynnyksestä pk-yrityksille tulee madaltaa.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Tilastojen mukaan kuntien vetämä jätehuolto ei ole tuonut säästöjä, vaan kustannukset ovat nousseet. Lisäksi jätteenkäsittelyssä on nähtävissä kehitys, jossa kierrätykseen soveltuva jäte päätyy kunnallisiin jätteenpolttolaitoksiin, mikä on EU:n kiertotaloustavoitteiden vastaista. RL-Palvelut Oy katsoo, että hankintalain muutokset tukevat kierrätyksen kehittymistä ja parantavat yksityisten toimijoiden mahdollisuuksia tarjota innovatiivisia ratkaisuja.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

RL-Palvelut Oy kannattaa Kierrätysteollisuuden esitystä, että jätealan sidosyksiköille ehdotettu siirtymäaika yhdenmukaistetaan muiden alojen siirtymäajan kanssa.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

RL-Palvelut Oy katsoo, että huoltovarmuus ei perustu monopoleihin, vaan monipuoliseen ja kilpailtuun markkinaan. Jätehuollon huoltovarmuus paranee, kun alalla toimii useita eri kokoisia yrityksiä, jotka tuottavat palveluja tehokkaasti ja hajautetusti.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Hankintalain uudistus on välttämätön toimenpide julkisten hankintojen tehokkuuden ja kilpailuneutraliteetin lisäämiseksi. RL-Palvelut Oy tukee hallituksen esittämiä muutoksia ja pitää tärkeänä, että in-house-yhtiöiden asemaa rajoitetaan, markkinakartoitukset tehdään pakollisiksi ja kilpailutuksia avataan reilummiksi.

Kilpailun lisääminen jätehuollossa tuo säästöjä, parantaa kiertotaloustavoitteiden toteutumista ja tukee pk-yritysten mahdollisuuksia menestyä alalla.

Rasola Nina
RL-Palvelut Oy